

Ciesielska, Dorota

Stanisław Zamecznik

Almanach Muzealny 5, 357-359

2007

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

rzystał z oferty Instytutu, podejmując w nim pracę 1 listopada 1966 r. Stało się to początkiem jego kariery naukowej, która – dzięki jego wrodzonemu uporowi, pracowitości i zacięciu do pracy historycznej, mimo przeszkód i trudności – w następnych latach doprowadziła go do katedry uniwersyteckiej¹⁶.

Oprac. Stanisław Konarski

STANISŁAW ZAMECZNIK

Stanisław Zamecznik urodził się w Warszawie 10 marca 1909 r. Jego talent artystyczny kształtowała początkowo Poznańska Szkoła Sztuk Plastycznych, do której uczęszczał w latach 1924-1928. Dojrzałość artystyczną zdobył w latach 1929-1938 podczas studiów na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej. Do mistrzostwa dochodził sam, łącząc nurt twórczy swojej działalności z pracą dydaktyczną w warszawskiej Akademii Sztuk Pięknych i poznańskiej Państwowej Wyższej Szkole Sztuk Plastycznych.

Już przed II wojną światową dał się poznać jako niekonwencjonalny twórca architektury wystawienniczej, ekspozycji targowych i muzealnych. Był między innymi autorem oprawy graficznej polskiego pawilonu na Wystawie Sztuki i Techniki w Paryżu (1937) i wystawy „Warszawa Wczoraj, Dziś i Jutro” (1938). Nowatorstwo twórczości Zamecznika polegało na integracji wszystkich elementów składających się na ekspozycję, czyli: dzieła sztuki, sprzętów wystawienniczych, światła i przestrzeni, w której porusza się widz odkrywając treści zawarte w scenariuszu wystawy w sposób ściśle określony przez twórcę.

16 Pełny życiorys Tomasza Strzembosza ukazał się w „Roczniku Warszawskim”, t. XXIII, 2005.

Współpraca Stanisława Zamecznika z Muzeum Historycznym m.st. Warszawy rozpoczęła się w pierwszej połowie lat pięćdziesiątych XX w., kiedy koncepcja nowej placówki muzealnej weszła w stadium realizacji. Zaprojektowana przez niego ekspozycja stała, realizowana etapami do połowy lat sześćdziesiątych XX w., okazała się dziełem nowatorskim. Wzbudziła między innymi podziw gości zagranicznych przybyłych na sesję naukową zorganizowaną w Warszawie pod auspicjami UNESCO w 1968 r.

Szczególne wrażenie wywierały na widzach sale: „Warszawa i Mazowsze XIV-XVI w.”, „Handel Warszawy w latach 1526-1655”, „Warszawa XVI-XVII w.”, „Insurekcja kościuszkowska”, „Warszawa w okresie wojen szwedzkich (1655-1660)”, zwana także „Salą potopu szwedzkiego”. W tej sali można było dostrzec szczególnie bogatą gamę nowatorskich rozwiązań plastycznych nie stosowanych dotąd w ekspozycji muzealnej. Przekraczając jej próg widz stawał się uczestnikiem bitwy. Szedł wąską ścieżką między powiększeniem ryciny przedstawiającej zmagania wrogich armii, a polem bitwy – kamienną płaszczyzną podłogi pełnej porzuconego oręża i uporządkowania walczących. Miecze i dzidy wirowały w powietrzu przymocowane do pionowych prętów symbolizujących ramiona zmagających się mężów. Owalna gabłota nabita na rurę-dzidę prezentowała broń polską i cudzoziemską z XVI i XVII w. Światło penetrując przestrzeń uwydatniało w zabójczym metalu przyjazną oku widza precyzję reliefów. W okrągłej gablocie umieszczono księgę historiografa Samuela Pufendorfa *O życiu i czynach króla Karola X Gustawa*, z której pochodziła rycina wypełniająca salę bitewnym zgielkiem. Gabłota okrążyła pole bitwy. Doprowadzała widza do portretu Stefana Czarnieckiego, umieszczonego na tle rycin przedstawiających postacie rycerzy. Alina Sokołowska, współtwórczyni scenariusza ekspozycji stałej Muzeum, tak scharakteryzowała dokonania Zamecznika: „Koncepcja plastyczna, zakładając jednolitość w ogólnych założeniach, uwzględniła odmienność w poszczególnych częściach ekspozycji, które dotyczyły różnych epok i różnych zagadnień historycznych, występujących w ich wzajemnym powiązaniu.” (*Wystawa stała [w:] Muzeum Historyczne Warszawy*, Warszawa 1973, s. 146).

Poza ekspozycją stałą, stanowiącą zamknięty ciąg dydaktyczny, Stanisław Zamecznik zaprojektował wyposażenie kilku pomieszczeń gabinetowych, między innymi: Sali Ludwika Gocla – twórcy kolekcji poświęconej powstaniu listopadowemu i Wielkiej Emigracji, Sali generała Juliusza Rómmla, Gabinetu Rycin oraz czytelni Biblioteki Muzealnej – będącej miejscem codziennej pracy historyków. Był autorem oprawy plastycznej wielu wystaw czasowych, eksponowanych zarówno w salach Muzeum, jak i poza nim.

W 1967 r. w Palazzo Della Esposizioni w Rzymie, Muzeum Historyczne m. st. Warszawy prezentowało wystawę zatytułowaną „Varsavia e Italiani a Varsavia”. Jej celem było pokazanie współczesnej Warszawy jako miasta o wielowiekowej historii. Aby wiernie zrealizować założenia scenariusza

Stanisław Zamecznik wprowadził do sal wystawowych kilkudziesięciokrotne powiększenia panoram Warszawy pochodzących z różnych okresów historycznych. Widz zwiedzał miasto istniejące na przestrzeni wieków. Obrazy olejne, wyroby rzemiosła artystycznego, dokumenty i książki, uwierzytelniające prezentowany widok miasta, stanowiły jednocześnie współbrzmiący kontrast z białą ścianą galerii i szarością panoram.

Autor tych znakomitych ekspozycji był związany z Muzeum do końca życia. Czuwał nad jego wizerunkiem artystycznym. Wykszałcił i polecił Muzeum swego następcę – Jana Kosińskiego, który okazał się znakomitym kontynuatorem dzieła mistrza. Stanisław Zamecznik zmarł 2 maja 1971 r. w trakcie realizacji wystawy poświęconej rodzinie Kronenbergów. Za osiągnięcia zawodowe był odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski.

Oprac. Dorota Ciesielska

EMILIA BORECKA

Emilia Hanna Borecka, z domu Pietrzak, urodziła się 1 czerwca 1928 r. w Warszawie. Szkołę powszechną ukończyła w 1942 r. Naukę kontynuowała na tajnych kompletach, na których przerobiła II i III klasę gimnazjum. Po przerwie, spowodowanej powstaniem 1944 r. i późniejszą chorobą, uczyła się w Liceum im. Stefana Batorego i tam zdała maturę w 1948 r. Na jesieni tego roku wstąpiła na Wydział Historyczny Uniwersytetu Warszawskiego, gdzie po zaliczeniu I roku otrzymała stypendium naukowe przyznane przez Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego i Nauki. Studia ukończyła w 1952 r., uzyskując dyplom magisterski na podstawie pracy *«Przegląd Historyczny» w dobie międzywojennej – próba charakterystyki pod względem tematyczno-problemowym i metodologicznym* napisanej pod